

Informatie

Argenton en Müller onderzoeken voor **CentER** Bertrand-duopolies waarin bedrijven convexe kostenfuncties hebben. Deze bedrijven worden in een experiment nagebootst door speldeelnemers. De auteurs analyseren prijskeuzes van bedrijven in een twee-bij-twee-opzet: met en zonder een gelijke kostenstructuur, bij volledige en bij onvolledige informatie over winsten. Op kostensymmetrische markten blijkt volledige winstinformatie geen effect te hebben op marktprijzen, noch op de duur die nodig is om tot een markt-evenwicht te komen. Op asymmetrische markten blijkt volledige winstinformatie tot een hogere gemiddelde prijs te leiden en tot een snellere convergentie van de marktprijzen. Onvolledige informatie leidt in geen geval tot een andere evenwichtsprijs.

Argenton, C. en W. Müller (2009) *Collusion in experimental Bertrand duopolies with convex costs: the role of information and cost asymmetry*. Discussieartikel nr 2009-87. Tilburg: CentER.

Milieu

Het **Centraal Bureau voor de Statistiek** geeft een overzicht van de interactie tussen economische ontwikkelingen en milieu-indicatoren in Nederland. Sinds 1990 is het energieverbruik per euro toegevoegde waarde met 21 procent gedaald, door een energie-efficiënter productieproces in vooral de industrie en de landbouw. De uitstoot van broeikasgassen door bedrijven is

in 2008 vrijwel gelijk gebleven, waarbij economische teruggang en technische maatregelen drukkend werkten. De totale milieukosten zijn in de periode 1990–2005 vrij constant gebleven op zo'n twee procent van het bbp en bedroegen ruim tien miljard euro in 2005. Dit betreft voor ongeveer zestig procent de behandeling van afval en afvalwater. Het aandeel van de overheid in de milieulasten nam toe ten opzichte van de bedrijven.

CBS (2009) *Milieurekeningen 2008*. Den Haag/Heerlen: Centraal Bureau voor de Statistiek.

Herstel

Voor het **Centraal Planbureau** onderzoeken Teulings en Zubanov de aanhoudende invloed van bankcrises op het bbp. De auteurs passen een impuls-reactiefunctie toe op paneldata voor 99 landen over de periode 1974–2001. De schattingen suggereren dat een gemiddelde bankcrisis leidt tot een daling van het bbp van maximaal negen procent, waarbij herstel op zijn vroegst na zeven jaar intreedt. Het negatieve effect op de productie is sterker maar korter van duur in Afrikaanse landen dan daarbuiten. Daarnaast suggereren de resultaten dat een sterk negatief initieel effect op het bbp al na vier jaar omslaat in herstel.

Teulings, C. en N. Zubanov (2009) *Is economic recovery a myth? Robust estimation of impulse responses*. Discussieartikel nr 131. Den Haag: Centraal Planbureau.

Zelfmoordaanslagen

Voor het **NBER** onderzoeken Benmelech *et al.* de economische kosten van zelfmoordaanslagen. Op basis van Palestijnse data voor de periode 2002–2006 vinden de auteurs bewijs dat een succesvolle aanslag omvangrijke economische effecten had op de Palestijnse economie: een toename van de werkloosheid met 5,3 procent en een loondaling van ruim twintig procent. De effecten hielden tot minstens een half jaar na de aanslag aan. Dit betekent volgens de auteurs dat de zelfmoordaanslagen significante economische schade toebrengen aan de bevolking die de daders zeggen te vertegenwoordigen.

Benmelech, E., C. Berrebi en E. Klor (2009) *The economic cost of harboring terrorism*. Werkdocument nr 15465. Cambridge, Mass.: National Bureau of Economic Research.

Bloedwraak

Voor het **CREED** onderzoeken Abbink en Herrmann de onderliggende motieven van bloedwraak. Twee groepen spelen tien rondes hetzelfde spel, waarbij elke groep het inkomen van de andere groep kan verlagen ten koste van het eigen inkomen. Het verlagen van het inkomen van de andere groep veroorzaakt dus geen enkel economisch voordeel voor de eigen groep. Elke groep vernietigde gemiddeld 12,6 procent van het inkomen van de andere partij. In een tweede spel verdient de groep prestige en eer door de andere partij te straffen, wat in het spel leidt tot een kleine verhoging van het eigen inkomen maar per saldo toch negatief is voor het eigen inkomen. Door de introductie van prestige steeg het vernietigd inkomen naar gemiddeld 40,6 procent.

Abbink, K. en B. Herrmann (2009) *Pointless vendettas*. Werkdocument. Amsterdam: Center for Research in Experimental Economics and Political Decision-Making.

Ongeschoold

Voor het **Tjalling C. Koopmans Research Institute** onderzoeken Van Groezen en Meijdam de welvaartseffecten van subsidies op arbeidsintensieve diensten die worden ingehuurd door geschoolde mensen. Deze mensen zullen meer ongeschoold personeel voor bijvoorbeeld huishoudelijk werk inhuren als dit wordt gesubsidieerd, en als de inkomstenpremie op geschoolde arbeid hoog is. De subsidie kan Pareto-optimaal zijn als geschoolde en ongeschoolde arbeid een perfect substituuut voor elkaar vormen: de opdrachtnemer ontvangt een inkomen, terwijl de opdrachtgever profiteert van de subsidie en de mogelijkheid zijn capaciteiten elders te benutten. Als het werk van de geschoolde opdrachtgevers minder vervangbaar is, dan profiteren de ongeschoolde opdrachtnemers terwijl de geschoolde opdrachtgevers slechter af zijn. De goedkopere ongeschoolde arbeid kan de geschoolde opdrachtgevers niet compenseren voor het lagere loon doordat ze hun capaciteiten niet elders kunnen benutten.

Groezen, B. van en L. Meijdam (2009) *Subsidizing services and the skill premium*. Discussieartikel nr 09-30. Utrecht: Tjalling C. Koopmans Research Institute.

Uitkering

Voor het **AIAS** bestudeert Van Gerven veranderingen in de arbeidsongeschiktheidsuitkeringen tussen 1980 en 2006 in Nederland, Verenigd Koninkrijk en Finland. Na de Tweede Wereldoorlog ontwikkelde elk land zijn herverdelingsystemen naar de eigen normen en waarden. Sindsdien hebben politici onder druk van economische en demografisch veranderingen geprobeerd om, met de bestaande instituties, de kosten te verminderen; bijvoorbeeld, door wijzigingen aan te brengen in de uitkeringen of in het aantal mensen dat er gebruik van kan maken. Van Gerven vindt dat de sociale instituties leiden tot padafhankelijkheid, maar dit betekent niet dat politici geen wijzigingen kunnen aanbrengen in deze instituties, al worden de mogelijkheden voor politici er wel door beperkt.

Gerven, M. van (2009) *Welfare reform in the UK, the Netherlands, and Finland. Change within the limits of path dependence*. Werkdocument nr 09-75. Amsterdam: Amsterdams Instituut voor Arbeidsstudies.

Banken

Voor **De Nederlandsche Bank** analyseren Claessens en Horen de prestaties van buitenlandse banken ten opzichte van binnenlandse banken. Op basis van data voor ontwikkelingslanden over de periode 1999–2006 blijken de verschillen in prestaties niet eenduidig te zijn, maar af te hangen van verschillende factoren: buitenlandse banken presteren beter wanneer ze afkomstig zijn uit een hooginkomensland, als er in het gastland weinig concurrentie is, als ze groot zijn en bij geografische of culturele nabijheid. Daarnaast verbeteren de prestaties over de tijd, mogelijk omdat de buitenlandse banken zich aanpassen aan de lokale institutionele omgeving.

Claessens, S. en N. Horen (2009) *Being a foreigner among domestic banks: asset or liability?* Werkdocument nr 224. Amsterdam: De Nederlandsche Bank.

Scholen

Voor het **Tinbergen Instituut** onderzoeken Dijkgraaf *et al.* de relatie tussen concurrentie om leerlingen en schoolresultaten in het middelbaar onderwijs. De auteurs richten zich op paneldata voor de periode 2002–2006 voor Nederland, dat gekenmerkt wordt door een vrije schoolkeuze en doordat de overheid elke extra leerling volledig aan de school vergoedt. Hieruit blijkt een negatief verband. Het effect van concurrentie op de schoolresultaten is sterker voor kleinere scholen en voor scholen zonder een christelijke inslag. De auteurs stellen dat ouders en leerlingen andere selectiecriteria gebruiken dan schoolresultaten en dat ze niet automatisch goed op de hoogte zijn van de kwaliteitsverschillen tussen scholen.

Dijkgraaf, E., R. Gradus en M. de Jong (2009) *Competition and educational quality: evidence from the Netherlands*. Discussieartikel nr 2009-100/3. Rotterdam: Tinbergen Instituut.

Biologische landbouw

Voor het **LEI** onderzoekt Van Bruchem de wereldwijde ontwikkeling van biologische landbouw. De wereldwijde verkoop van biologische voedingsmiddelen is toegenomen van vijftien miljard dollar in 1999 tot 46 miljard dollar in 2007. De omzet komt voor 97 procent voor rekening van de consumptie in Noord-Amerika en Europa. De omvang van de landbouwgrond die wordt gebruikt voor biologische productie is gestegen van elf miljoen hectare in 1999 tot 32 miljoen hectare in 2007, wat overeenkomt met 0,8 procent van het mondiale landbouwareaal. Oceanië en Europa zijn koplopers met respectievelijk twaalf en acht miljoen biologische hectares. Er zijn 1,2 miljoen biologische boeren, die dus gemiddeld zo'n drie hectare aan oppervlakte hebben. Voor twee derde zijn ze te vinden in Oeganda, India, Ethiopië, Mexico en Tanzania.

Bruchem, C. van (2009) *Biologische landbouw wereldwijd in de lift*. *Agrimonitor*, oktober. Den Haag: LEI.

Dwang

Voor **TILEC** geeft Cserne een overzicht van de economische analyse van contracten die onder economische dwang zijn afgesloten. Een partij staat onder economische dwang als het onder een bepaald minimum welvaartsniveau leeft en daarom nauwelijks een andere keuze heeft dan het afsluiten van het contract. Als twee partijen met het afsluiten van een contract allebei hun welvaart menen te verhogen, is het contract vanuit paretiaans welvaartseconomisch perspectief geldig. Het contract geeft een extra keuzemogelijkheid die de individuele welvaart bevordert. Een verbod neemt deze mogelijkheid weg. De auteur concludeert dat als het criterium voor de geldigheid van een contract gebaseerd is op individuele voorkeuren, een nietigverklaring het gevolg is van ongerechtvaardigd paternalisme.

Cserne, P. (2009) *Duress in contracts: an economic analysis*. Discussieartikel nr 2009-041. Tilburg: TILEC.

Levenslang leren

Voor **METEOR** onderzoeken De Grip en Smits de determinanten van levenslang leren onder wetenschappers en ontwerpers. Analyse op basis van een enquête onder Nederlandse wetenschappers en ontwerpers wijst uit dat ze in bedrijven met innovatieve productieprocessen bovengemiddeld deelnemen aan formele training en meer profiteren van informele leermogelijkheden zoals het leren van collega's en zelfstandig leren. Deze effecten zijn omgekeerd voor bedrijven met veel productinnovaties en voor kleine bedrijven, hoewel werknemers in kleine bedrijven wel veel zelflerend werken. De leeftijd en de duur van een dienstverband blijken zowel de deelname aan formele training als het informele leren negatief te beïnvloeden.

Grip, A. de en W. Smits (2009) *What affects lifelong learning of scientists and engineers?* Onderzoeksmemorandum nr 09/047. Maastricht: METEOR.